

สำนักงาน กสม. ร่วมสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติจัดเวที
“สื่อมวลชนกับการเสนอข่าวสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม”
พร้อมระดมความเห็นจัดทำแนวปฏิบัติการเสนอข่าวอาชญากรรม โดยไม่ละเมิดสิทธิฯ

วันที่ 29 มีนาคม 2566 ที่โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) ร่วมกับ สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ จัดเวทีสัมมนาเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “สื่อมวลชนกับการเสนอข่าวสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนหลักการและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้สอดคล้องกับหลักการด้านสิทธิมนุษยชน และเพื่อให้สื่อมวลชนได้ร่วมยกระดับในการปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติต่อผู้ตกเป็นข่าว เช่น ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย พยาน และประชาชนทั่วไป

นายवरรงค์ ลิ้มปัทมปาณี ประธานสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ กล่าวเปิดการสัมมนา สรุปว่า แม้ที่ผ่านมาองค์กรวิชาชีพสื่อจะมีแนวปฏิบัติการได้มาและการนำเสนอข่าวและภาพข่าวของสื่อมวลชน โดยไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ตกเป็นข่าว ตามหลักจริยธรรมวิชาชีพแล้ว แต่ด้วยบริบทแวดล้อมของการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอข่าวสารในโลกออนไลน์ทำให้สื่อมวลชนต้องประสบข้อท้าทายใหม่ ๆ ด้านจริยธรรม เช่น กรณีการเผยแพร่และส่งต่อภาพหรือข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียหายที่กระทบต่อ “สิทธิที่จะถูกลืม” (Right to be forgotten) เป็นต้น การจัดสัมมนาในครั้งนี้ จึงเป็น โอกาสดีที่นักวิชาชีพสื่อมวลชน บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม บุคลากรในการกึ่งชีพ/กึ่งภัย นักวิชาการสื่อ และผู้แทนองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน ได้มาหารือแลกเปลี่ยนกันเพื่อนำไปสู่การจัดทำแนวปฏิบัติสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติในการเสนอข่าวและภาพข่าวอาชญากรรมที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นำเสนอเรื่อง “หลักการสิทธิมนุษยชน และรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ที่เกี่ยวกับการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน” สรุปว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการนำเสนอข่าวในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสื่อมวลชนหลายกรณีที่เป็นการเปิดเผยอัตลักษณ์หรือข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตกเป็นข่าวทั้งที่เป็นผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้เสียหาย อันนำไปสู่การถูกตีตราและตัดสินล่วงหน้าโดยสังคม ทั้งที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาคัดสินว่าบุคคลนั้น ๆ เป็นผู้มีความผิดและยังมีสิทธิต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ซึ่งขัดต่อหลักนิติธรรมสากลคือหลักสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ (presumption of innocence) และยังนำไปสู่การละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ และชื่อเสียงของผู้ตกเป็นข่าวรวมทั้งครอบครัวและญาติพี่น้อง และเมื่อเป็นการเผยแพร่ส่งต่อข้อมูลในโลกออนไลน์ก็ย่อมกระทบต่อสิทธิที่จะถูกลืมจากการที่ข้อมูลยังคงวนเวียนอยู่ในระบบ

ออนไลน์ด้วย นอกจากนี้ปัญหการนำเสนอข่าวในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยไม่คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนจะยิ่งส่งผลกระทบมากขึ้นเมื่อเป็นกรณีที่มีการเปิดเผยอัตลักษณ์และข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก

อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมากสม. เคยมีข้อเสนอแนะไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) ให้กำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในสังกัดให้เป็นไปตามระเบียบหรือคำสั่ง สตช. เกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว หรือการเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนที่มีอยู่แล้ว และมีข้อเสนอแนะต่อองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนให้กำกับดูแลตนเองในเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมจากการนำเสนอข่าวที่อาจจะละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย

“ในบริบทแวดล้อมของการสื่อสารยุคปัจจุบันที่ทุกคนสามารถเป็นสื่อในโลกออนไลน์ได้ สื่อมวลชนควรเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนทั่วไปด้วยการปฏิบัติหน้าที่ตามจริยธรรมวิชาชีพที่จำเป็นต้องมีความระมัดระวังในการนำเสนอหรือส่งต่อข้อมูลข่าวสารโดยไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ตกเป็นข่าว ทั้งนี้ เพื่อยกระดับการใช้สิทธิและเสรีภาพในการสื่อสารของสังคมโดยรวมอย่างมีความรับผิดชอบร่วมกันต่อไป” นายวสันต์ กล่าว

จากนั้นมีการเสวนาหัวข้อ “ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสื่อมวลชนในการเสนอข่าวกระบวนการยุติธรรมทางอาญา” โดยผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ นายโกศลวัฒน์ อินทุจันทร์ยง รองอธิบดีอัยการ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน นายวิเชียร ชูไชยสง นายกสภาทนายความ พ.ต.ท. ธ เทพ ไชยชาญบุตร รองโฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นางสาวสารี อ๋องสมหวัง เลขาธิการสภาองค์กรของผู้บริโภค นายสรวิศ ลิมปประดิษฐ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักประธานศาลฎีกา และนายชาย ปถะคามินทร์ ผู้อำนวยการบริหาร สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจให้ร่วมขบคิด เช่น วิจารณ์งานในการส่งต่อภาพของเหยื่อหรือผู้ต้องหาให้แก่สื่อมวลชนโดยผู้เข้าถึงเหตุการณ์ในคดีอาชญากรรมเป็นกลุ่มแรก เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่กู้ภัย หรือพยานในเหตุการณ์ กับความเหมาะสมและจำเป็นในการใช้ข้อมูลประกอบการปฏิบัติหน้าที่ ความท้าทายของสื่อมวลชนในการปฏิบัติงานตามจริยธรรมวิชาชีพและการนำเสนอข่าวเชิงคุณภาพท่ามกลางความกดดันของการแข่งขันทางธุรกิจ และความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมอันเป็นเหตุให้สื่อมวลชนกลายเป็นผู้นำเสนอข่าวในลักษณะที่ทำหน้าที่พิพากษาผู้ตกเป็นข่าวเสียเอง เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการเสวนาในหัวข้อ “กรอบจริยธรรมสื่อ และปัญหาจากการนำไปปฏิบัติ” โดยนายบรรยงค์ สุวรรณผ่อง กรรมการจริยธรรมวิชาชีพ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และ ผศ. พรรษาสิริ กุหลาบ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้นำเสนอตัวอย่างมาตรฐานการบริหารจัดการคุณภาพสำหรับอุตสาหกรรมสื่อ หรือ มาตรฐาน ISAS MEDIA 9001 ซึ่งเป็นมาตรฐานขององค์กรวิชาชีพสื่อที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ให้บริการเพื่อประโยชน์สาธารณะ มีความโปร่งใส และมีกระบวนการทำงานที่เคารพหลักสิทธิมนุษยชนควบคู่ไปกับการดำเนินธุรกิจที่มีผลกำไร นอกจากนี้วิทยากรยังได้นำเสนอกรอบแนวทางการกำหนดมาตรฐานจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนซึ่งควรประกอบด้วย

หลักจริยธรรมทั่วไป หลักจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ และหลักจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน ทั้งนี้ ควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเฉพาะเรื่องเมื่อเป็นกรณีที่มีความคลุมเครือของปัญหาด้วย

ช่วงท้ายของการสัมมนา ที่ประชุม已由นายสมชาย หอมลออ ประธานคณะทำงานพิจารณาเรื่องร้องเรียน สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ ได้ระดมความคิดเห็นเพื่อจัดทำและพิจารณา “(ร่าง) แนวปฏิบัติสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ เรื่อง การเสนอข่าว การแสดงความคิดเห็น และภาพข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรม” ร่วมกับผู้แทนองค์กรวิชาชีพสื่อ สื่อมวลชน ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม บุคลากรในการกู้ชีพ/กู้ภัย นักวิชาการ และผู้แทนสำนักงาน กสท. ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำแนวปฏิบัติที่สมบูรณ์เพื่อเผยแพร่ให้สื่อมวลชนนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในโอกาสต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

29 มีนาคม 2566